

รายงานสรุปการรับคณะ
หลักสูตรการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนระดับผู้บริหาร ปปส.รุ่นที่ 1
ระหว่างวันที่ 12 – 15 มีนาคม 2561
ศึกษาดูงานโครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
และ
โครงการปลูกป่าสร้างคน บนวิถีพอเพียง รักษาต้นน้ำ บรรเทาอุทกภัย จังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้บริหารของปปส.ทราบและเข้าใจหลักการพัฒนาตามตำราแม่ฟ้าหลวง ศาสตร์พระราชามีความรู้เชิงเทคนิคในการทำงานร่วมกับชุมชนและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในงานและพื้นที่ที่รับผิดชอบได้จริง 2. เพื่อยกระดับรูปแบบ และกระบวนการทำงานโครงการด้านการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาเสียดินในพื้นที่เสี่ยง ในกลุ่มเสี่ยงได้อย่างเป็นรูปธรรม
ระดับ	4
องค์ประกอบ	- นางนฤมล ช่างรังษี ที่ปรึกษาสำนักงาน ปปส. พร้อมด้วย ผู้ปฏิบัติงานระดับผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ระดับสูงและ เจ้าหน้าที่ปปส. รวมทั้งสิ้น 28 คน - ผู้ประสานงาน คุณสมบัติ เทพเสนา คุณมยุรา หลักกำจร
เจ้าหน้าที่รับคณะ	- ผู้บรรยายหลัก คุณณรงค์ อภิชัย - วิทยากรกระบวนการ 1. คุณสลักจิต มั่นธรรมรักษา 2. คุณอมรรัตน์ บังคมเนตร - ผู้ประสานงานของมูลนิธิฯ 1. นางสาวกนกวรรณ รัชตัญญิกิพย์ 2. นายถวิล คำเสาร์ 3. นางสาวพรพิมล ไหมน้อย

วันจันทร์ที่ 12 มีนาคม 2561

ศูนย์ผลิตและจำหน่ายมือ คณะศึกษาดูงานได้รับฟังบรรยายสรุป จากป้าคำ ต้าคำจริง ต้าแห่ง หัวหน้า
งานโรงงานทอผ้า เรื่องประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งโรงงานทอผ้าเย็บผ้า

ประเด็นความสนใจ

- การสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในพื้นที่
- การฝึกทักษะด้านการทอผ้าให้กับชาวบ้านจนสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
- คน 3 รุ่นที่ทำงานอยู่ในโรงงานทอผ้า
- ทักษะความชำนาญในการทอผ้าให้เป็นลวดลายต่างๆ ด้วยความปราณีตสวยงาม

ข้อสังเกต

คณะให้ความสนใจเรื่องการส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่เดิมของชาวบ้านในด้านการทอผ้า
ให้เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

ศึกษาดูงานศูนย์ข้อมูลโครงการพัฒนาตอยตุงฯ

รับฟังบรรยายสรุป เรื่องศูนย์ข้อมูลโครงการพัฒนาตอยตุงฯ โดยคุณรัฐกร สวัสดิ์แดง และคุณณรงค์ อภิชัย เน้นประเด็นการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ต้องเริ่มจากข้อมูลจริง และการพัฒนาที่วัดผลได้ โดยการวัดผลอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นความสนใจ

- การจัดทำทะเบียนประวัติผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุงฯ
- การออกเอกสารบัตรประจำตัว คพต.ให้กับชาวบ้านในพื้นที่
- การออกเอกสารสิทธิที่ดินทำกินอย่างไม่เป็นทางการให้แก่ชาวบ้านใช้ทำประโยชน์
- สิทธิการใช้ประโยชน์พื้นที่ และกฎระเบียบข้อบังคับในการใช้ประโยชน์พื้นที่
- การสำรวจและเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงและเป็นปัจจุบันโดยการลงพื้นที่สำรวจจริง และจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง
- การสำรวจข้อมูลประจำปีและความต่อเนื่องในการติดตามผล
- การใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการเก็บข้อมูล (GPS) สามารถเก็บและประมวลผลข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การจ่ายค่าตอบแทนให้กับ อสพ. ที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามหมู่บ้านต่างๆ ใช้งบประมาณจากไหน มีความเหมาะสม มาก-น้อย แตกต่างจากที่อื่นอย่างไร

ข้อสังเกต เนื่องจากการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ต้องมาจากการศึกษาข้อมูลที่เป็นจริง การลงพื้นที่เพื่อ การสำรวจและจัดเก็บข้อมูล จึงมีความสำคัญอย่างมาก เพื่อในการช่วยในการวางแผนการพัฒนาที่ตรงจุด รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง

ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง ผู้อาวุโสและกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่โครงการฯ

ประเด็นความสนใจ

- สภาพชีวิต ความเป็นอยู่ในอดีตของคนในพื้นที่ก่อนโครงการพัฒนาตอยตุงฯ เข้ามา และความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันหลังจากมีโครงการพัฒนาตอยตุงฯ
- ประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากโครงการพัฒนาต่างๆ จาก โครงการพัฒนาตอยตุงฯ ที่เปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
- การบริหารจัดการตนเองในชุมชนโดยการสร้างกฎระเบียบจากบทเรียนที่เคยเกิดขึ้นในชุมชน
- บทลงโทษสำหรับผู้ที่ทำผิดกฎระเบียบหมู่บ้าน
- คนรุ่นใหม่ในชุมชนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้ได้รับโอกาสมากขึ้นในการนำมาพัฒนาศักยภาพของชุมชนและตนเองอย่างยั่งยืน
- ขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของชุมชนที่ยังคงรักษาเอาไว้เป็นอย่างดี เช่นการกลับมาพัฒนาชุมชน และดูแลครอบครัวของตนเอง

ข้อสังเกต

- คณะมีความสนใจในเรื่องการสร้าง ความเข้าใจกับชุมชน ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อการออกแบบแผนการพัฒนาโดยขอร่วมมือคนในชุมชน และให้คนในชุมชนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและอยากแก้ไขให้เร็วที่สุดตามลำดับ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียง

- เรื่องกฎระเบียบในชุมชน เพื่อลงโทษผู้ที่กระทำความผิดกฎระเบียบ ร้ายแรงที่สุดคือการให้ย้ายออกจากหมู่บ้าน มีความเป็นไปได้หรือไม่ว่า จะสามารถปรับความเข้าใจกับผู้ที่เคยกระทำความผิดและให้กลับเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนอีกครั้ง
- ทำไมคนรุ่นใหม่ของชุมชนนิยมเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ในเมื่อสามารถสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชนของตนเองได้

แปลงปลูกป่าเศรษฐกิจ แมคคาเดเมีย และกาแฟอาราบิก้า บริษัทนุติโชติ 1

รับฟังบรรยายสรุป โดย นายโสภณ อายี เรื่องความร่วมมือกับภาคเอกชน ดำเนินการปลูกป่าเศรษฐกิจในพื้นที่โครงการพัฒนาโดยดอยตุงฯ โดยเลือกพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง สามารถแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นการเรียนรู้

- การสร้างป่าเศรษฐกิจเพื่อใช้พื้นที่อย่างเกิดประโยชน์ สร้างทั้งป่าไม้และสร้างอาชีพสร้างรายได้
- การเพิ่มมูลค่าของแมคคาเดเมียโดยการอบและปรุงแต่งรสชาติต่างๆ
- การนำเปลือกแมคคาเดเมียมาทำปุ๋ยบำรุงต้นแมคคาเดเมีย ใช้กะลาแมคคาเดเมียเผาเครื่องปั้นเซรามิก ได้ลวดลายที่มีความสวยงาม แปลกตา
- การส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้จากการเป็นเจ้าของแปลงปลูกป่าเศรษฐกิจ กาแฟอาราบิก้า

ฐานปฏิบัติการทางทหารดอยช้างมูบ

รับฟังบรรยายสรุป โดยคุณพงษ์ศักดิ์ อภิสวัสดิ์สุนทร เรื่องพื้นที่ดอยช้างมูบที่เคยเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมจากการทำไร่เลื่อนลอย และเคยเต็มไปด้วย พืชเสพติด อย่างเช่น ฝิ่น

รับฟังบรรยายสรุป จากตัวแทนทหารประจำฐานปฏิบัติการทหาร ด้านสถานการณ์ปัจจุบันและความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามแนวชายแดน ไทย – เมียนมาร์ ตลอดจนย้อนดูภาพดอยดุงในอดีต

ประเด็นความสนใจ

- สถานการณ์ปัจจุบันในเรื่องของปัญหาการลักลอบขนยาเสพติดในพื้นที่ติดต่อชายแดนไทย และการป้องกัน
- เหตุการณ์การจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่
- ความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เคยเต็มไปด้วยการปลูกฝิ่นและความแห้งแล้งในอดีต กับปัจจุบันที่มีความอุดมสมบูรณ์
- ผลกระทบกับคนในพื้นที่จากปัญหายาเสพติดที่ยังมีการผลิตในฝั่งประเทศเพื่อนบ้านที่ลักลอบเข้ามาทางเขตติดต่อแนวชายแดน อย่างต่อเนื่อง

สรุปบทเรียนประจำวันวันที่ 12 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมคลับ 31 ดอยตุงลอร์ดจ

ปัจจัยความสำเร็จ

- การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน
- ความเข้มแข็งของคณะกรรมการหมู่บ้านในการปกครองลูกบ้าน
- การเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจ สภาพวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเพื่อนำมาประมวลผลและสร้างกระบวนการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ
- ติดตามและประเมินผลหลังการดำเนินงาน
- มีการเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาโดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง
- การสร้างกฎระเบียบข้อบังคับชุมชน
- การใช้แนวทางการพัฒนาตามตำราแม่ฟ้าหลวงมีส่วนยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน
- การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
- สำรวจความต้องการของคนในชุมชนเพื่อวางแผนการพัฒนา
- ความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ในการออกสิทธิออกเสียง
- การรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนรุ่นใหม่

วันอังคารที่ 13 มีนาคม 2561

คณะออกเดินทางจากต๋องล่อจ๋ ไปยังโครงการปลูกป่าสร้างคนฯ ระหว่างการเดินทาง
คุณณรงค์ได้ชวนคณะพูดคุยผ่านวิทยุ โดยได้หารือแนวทางการทำงานของ ป.ป.ส. 3 ประเด็น ได้แก่

- 1.พื้นที่ทำงาน
- 2.การหาตัวต่อในพื้นที่
- 3.กิจกรรมที่จะทำ

โดยได้เรียกกลุ่มตามหมายเลขรถให้คนในรถตอบโดยสมัครใจ คณะได้ให้คำตอบของแนวทางการ
ทำงานของ ป.ป.ส.ในปัจจุบันไว้ดังนี้

- 1.พื้นที่ทำงาน ปัจจุบัน ป.ป.ส. มีนโยบายลงทำงานในระดับหมู่บ้าน
- 2.ตัวต่อ
 - จัดอาสา เครือข่ายเดิมที่เคยช่วยประสานงาน และสร้างขึ้นใหม่
 - ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครในชุมชน
 - ระดับอำเภอ (กรมการพัฒนาชุมชน)
 - ระดับหมู่บ้าน เช่น กองทุนแม่ กลุ่มสตรี

ข้อเสนอแนะ ทีมจังหวัด อำเภอ ทีมลงหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน เครือข่ายภาคประชาชน มีภาครัฐในพื้นที่
สนับสนุน ทำแผน

กองทุนแม่ จุดประสงค์ เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง

○ กิจกรรม

- ปปส.เลือกหมู่บ้านที่เข้มแข็งและปลอดภัยเสพติด
- พระราชทานเงินขวัญถุง สามารถระดมทุนเพิ่มได้
- สร้างศูนย์รวมจิตใจ
- สร้างความดี สอนให้คนทำดีร่วมกัน ให้คนให้โอกาส
- ค้นหาปัญหา วิเคราะห์ทำแผน
- ประเมินสถานะในชุมชน
- ทรพย์ ศรัทธา ปัญญา
- เน้นเรื่องความปลอดภัยในยาเสพติด
- มีการทำทั้งระดับหมู่บ้าน และระดับเครือข่าย (9 ขั้นตอน หมู่บ้านต้นกล้า)
- กฎระเบียบชุมชนกองทุนแม่ ชุมชนกำหนดเอง มีเพียงข้อเดียวคือ มีประชุมประจำเดือน
เพื่อสร้างความใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการพูดคุยปัญหา
- การประเมินงาน ทำร่วมกับพัฒนาชุมชน ประเมินผลกองทุน โดยให้ชุมชนทำกันเอง

- การจัดเตร็ด ประเมินสุขภาพชุมชนโดยกรมพัฒนาชุมชนร่วมกับ ป.ป.ส.
- ปัญหาทางลงชุมชนของ ป.ป.ส. รักษาตัวเชื่อมในพื้นที่ไว้ไม่ได้

สรุปบทเรียนประจำวันที่ 13 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมสำนักงานโครงการปลูกป่าฯ บ้านเปียงก่อ

- เริ่มด้วยการแนะนำเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานและคณะทำงาน/ผู้ประสานงานคณะ
 - แนะนำอสพ. โครงการร้อยใจรักษ์ลุ่มน้ำเมืองงาม ต.ท่าตอน อ.แม่เฒ่า จ.เชียงใหม่ จำนวน 19 คน
- คุณรงค์เน้นย้ำเรื่องกระบวนการในการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา พร้อมทั้งยกตัวอย่างตัวชี้วัดความสำเร็จของการทำงานในพื้นที่ หลังจากนั้นจึงให้คณะทำกิจกรรม เพื่อสรุปบทเรียนประจำวัน

กิจกรรม : แบ่งกลุ่ม เป็น 2 กลุ่ม (ให้คณะแบ่งกันเอง มีเวลาให้หารือกันในกลุ่ม 30 นาที) โดยให้โจทย์ดังนี้
กลุ่ม 1 ทีมงานระดับนโยบายส่วนกลาง ภูมิภาคพื้นที่ เพื่อให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาทางเลือกที่ยั่งยืน ให้เกิดผลจริงในทางปฏิบัติควรมี

กลุ่ม 2 ทีมงานที่ดำเนินงานกระบวนการการขับเคลื่อนการพัฒนาทางเลือกเพื่อชีวิตที่ยั่งยืน ในพื้นที่เป้าหมายร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่าย

หมายเหตุ : กลไก หมายถึง นโยบาย การสั่งการ คณะทำงาน การประเมินผล งบประมาณ

ข้อสังเกต (ระหว่างการทำกิจกรรม)

ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเข้าใจในหลักการด้านการพัฒนาทางเลือกเพื่อชีวิตที่ยั่งยืนในระดับที่ดีพอสมควร และมีความตระหนักรู้แล้วว่า การพัฒนาทางเลือกเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น ไม่สามารถจะสำเร็จได้ในระยะเวลาสั้นๆ แต่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เห็นผลจริง ซึ่งในส่วนของ ป.ป.ส. นั้นมองว่าองค์กรของเขายังยึดติดกับประสบการณ์การทำงานในการลงพื้นที่ที่คนในชุมชนยังไม่ให้การยอมรับ และในขณะเดียวกันผู้ลงพื้นที่ยังไม่มีใจเต็มร้อยในการทำงาน

หลังจบการสรุปบทเรียน ทีมทำงาน นำโดยคุณณรงค์ มีการหารือร่วมกันเพื่อวางแผนทางหลักสูตรให้คณะได้เข้าใจและนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด โดยมีบทสรุปร่วมกันว่า สิ่งที่จะเน้นย้ำให้คณะเกิดความเชื่อมั่น คือ กระบวนการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และการทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาและแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนและนโยบายของ ป.ป.ส. มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ จะไม่ไปชี้นำ หรือชักจูงใดๆ

วันพุธที่ 14 มีนาคม 2561

เวลา 09.00 – 09.45 น. เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ณ ฝายบ้านน้ำช้าง บรรยายโดยนายทาน เจริญจิตรตันกุล ผู้ใหญ่บ้านน้ำช้างคนปัจจุบัน

ฟังบรรยายเรื่องการบริหารจัดการน้ำที่ฝายบ้านน้ำช้าง

เวลา 10.00 – 11.45 น. เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการป่าโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม บรรยายโดยนายทาน เจริญจิตรตันกุล และนางสาวลลิตา บัวแสน อสพ.มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ณ ลานต้นก่อ บ้านน้ำช้าง

- เพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ พื้นที่ทำกิน จำเป็นต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งและกฎของชุมชนที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างและยินยอมที่จะปฏิบัติตาม

- คนสอนคน จะทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา แต่การที่ใช้องค์กรสอนคนนั้น จะทำให้คนต่อต้าน

ฟังบรรยายเรื่องการบริหารจัดการป่าแบบชุมชนมีส่วนร่วม

ประเด็นคำถามและคำตอบ

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1.	ในหมู่บ้าน มีกฎอื่นๆ หรือไม่ นอกเหนือจากการกฎชุมชนในการจัดการพื้นที่ป่า เช่น ยาเสพติด	กฎชุมชนมีหลายเรื่องที่ชุมชนร่วมกันกำหนดและปฏิบัติตามทั้งนั้น ในหมู่บ้านน้ำช้างก็มีกฎเรื่องยาเสพติดเช่นเดียวกัน มีการตรวจปัสสาวะ และกำหนดโทษคือ การตัดน้ำ ตัดไฟ
2.	ในอนาคต อาจจะมีเส้นทางที่สะดวกขึ้นทำให้ความเจริญเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จะมีวิธีการจัดการอย่างไร	เป็นไปได้ยาก หากการเปลี่ยนแปลงคือการบุกรุกพื้นที่ป่าหรือที่ทำกินเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้าง เนื่องจากพื้นที่ 77% ของจังหวัดน่านเป็นพื้นที่เขตป่าสงวน และมีการแบ่งสรรพื้นที่กันไว้แล้วด้วยการจับ GSP เพราะไม่มีโฉนดที่ดินใดๆ
3.	มีกองทุนหมู่บ้านอื่นๆอีกหรือไม่	มีกองทุนหลายอย่าง เช่น กองทุนป่า โดยกองทุนแต่ละกองทุนจะมีคณะกรรมการและมีประธาน มีการเปิดบัญชีกองทุนโดยประธานกองทุน แต่การบริหารกองทุนนั้นให้ชาวบ้านดูแลกันเอง

4.	มีวิธีการในการพัฒนาอย่างไร	เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกคน ดูจากความตั้งใจที่จะทำงานจริง มีใจเต็มร้อย และผู้นำต้องเป็นผู้ทำจริง เพื่อให้เห็นผล และเกิดการปฏิบัติตาม
----	----------------------------	--

ปัจจัยความสำเร็จในการลงพื้นที่และการมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน

- พุด ฟัง เห็น เดินไปด้วยกัน
- ได้ประโยชน์ เกิดความเป็นเจ้าของ
- ทำจริง เห็นผลจริง มีความต่อเนื่อง
- เมื่อผิด มีการแก้ไขร่วมกัน
- ค่อยๆกัน
- มีกฎระเบียบชุมชน
- มีการสร้างบรรยากาศ เพื่อให้เกิดการสร้างโอกาส

เวลา 14.00 – 15.00 น. เรียนรู้เรื่องการน้อมนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้ ที่แปลงนายชาติแปงอูด เจ้าหน้าทีปิดทองหลังพระฯ พื้นที่ขุนน่าน

- พื้นที่ทำกิน 30 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงเขา ความสูงตั้งแต่ 600-800 เมตรจากระดับน้ำทะเล
- ปัจจัยในการพิจารณาการจัดการพื้นที่ คือ
 1. ดิน ดินเป็นดินประเภทใด กักเก็บน้ำมากน้อยแค่ไหน
 2. มีน้ำในพื้นที่เพียงพอหรือไม่ หรือสามารถขุดบ่อทำบ่อเก็บน้ำได้ไหม
 3. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี
 4. ทิศทางลมมีผลต่อการจัดการพื้นที่ปลูกและปศุสัตว์ เช่น ปศุสัตว์ควรทำคอกได้ เพื่อไม่ให้มีกลิ่นโชยรบกวน
- เป็นการปลูกพืชแบบผสมผสาน ได้แก่ ข้าว ผักสวนครัว มะนาว เงาะ มะม่วงหิมพานต์ กาแฟ ถั่วลิสง ทุเรียน เป็นต้น
- มีการทำระบบน้ำ บ่อพวงสันเขา

ฟังบรรยายเรื่องการนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้

ประเด็นคำถาม และคำตอบ

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1.	เมื่อมีการจัดการพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่แล้ว มีรายได้ต่อปีเท่าไร	เมื่อปี 2557 มีรายได้อยู่ที่ 23,000 บาท/ปี โดยในแต่ละปีรายได้จะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับผลผลิตของพืชที่ปลูกว่าให้ดอกออกผลมากในแต่ละปี รายได้อีกทางมาจากการปลูกถั่วมะเอะ ซึ่งเป็นพืชที่ปลูกเพื่อปรับปรุงดิน ปลูกเสริมระหว่างต้นมะม่วงหิมพานต์ นอกจากจะได้ประโยชน์แล้ว สามารถขายก็โลกรัมละ 20 บาท
2.	มีการวางแผนการจัดการพื้นที่ด้วยตนเอง หรือมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือ	การวางแผนการจัดการพื้นที่นั้นทำเอง ซึ่งได้นำองค์ความรู้เรื่องการคิดต้นทุนการเพาะปลูก รายได้ของการปลูกพืชแต่ละประเภท ฯลฯ จากมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ที่ให้แนวคิดเรื่องรายได้ที่จะได้มากกว่าการปลูกเฉพาะข้าวโพด หรือพืชเชิงเดี่ยว
3.	ผลผลิตที่ได้ ขายเองหรืออย่างไร	แล้วแต่ประเภทของพืช เช่น เงาะ ลิ้นจี่ นำไปขายเองในพื้นที่ แท่งกล้วย และมะม่วงหิมพานต์ ทางโครงการฯ รับซื้อและหาตลาดให้ จึงส่งขายให้กับโครงการฯ
4.	มีการป้องกันโรคและแมลงอย่างไร	มีการเดินตรวจแปลงเป็นปกติอยู่แล้วทุกวัน เมื่อเจอโรคหรือแมลงต่างๆ จะนำมาปรึกษาโครงการฯ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับกลับมาไปทดลองใช้ในการกำจัดหรือป้องกัน

5.	กระแสตลาดมีผลต่อการพิจารณาการปลูกพืชหมุนเวียนหรือไม่	มี แต่โครงการฯ มีการประกันราคาข้าวรับซื้อ เช่น มะม่วงหิมพานต์รับซื้อที่กิโลกรัมละ 45 บาท เราจึงแน่ใจว่ามีตลาดรองรับแน่นอน ก็ไม่มีผลต่อการพิจารณาว่าจะปลูกหรือไม่ปลูก แต่พืชบางชนิด ก็มีการปรับปรุงพันธุ์ให้ดีขึ้น เพื่อให้ขายได้ในตลาด
----	--	--

ข้อสังเกต (ระหว่างการลงทุนที่พูดคุยกับคนในชุมชน)

คณะให้ความสนใจ และตั้งใจฟังการบรรยายของวิทยากรประจำจุดต่างๆ มีการซักถามข้อสงสัย โดยมีการเชื่อมโยงกับองค์กรและการทำงานของหน่วยงานตนเอง

สรุปบทเรียน วันที่ 14 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมสำนักงานฯ บ้านเปียงก่อ

เพื่อให้คณะได้ตระหนักและมีความมั่นใจว่าการพัฒนาทางเลือกเพื่อชีวิตที่ยั่งยืนนั้น เป็นไปได้จริง ทีมงานแม่ฟ้าหลวงฯ จึงร่วมกันระดมความคิดเห็นนำไปสู่การปรับกระบวนการเรียนรู้โดยให้คณะได้หารือกันเองในกลุ่มและนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาทางเลือกเพื่อชีวิตที่ยั่งยืนอีกครั้งทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ จึงสรุปได้ดังนี้

- คณะมีความเข้าใจกระบวนการที่ชัดเจนขึ้น นำกลไกที่สำคัญ เช่น คณะทำงาน การดำเนินงาน การประเมินผล มาพิจารณาร่วมเพื่อวางแผนการทำงานจริง
- สามารถระบุปัญหาและอุปสรรค ที่ได้จากการวางแผนงานและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงพื้นที่ได้

วันพฤหัสบดีที่ 15 มีนาคม 2561

ประเด็นสำคัญ :

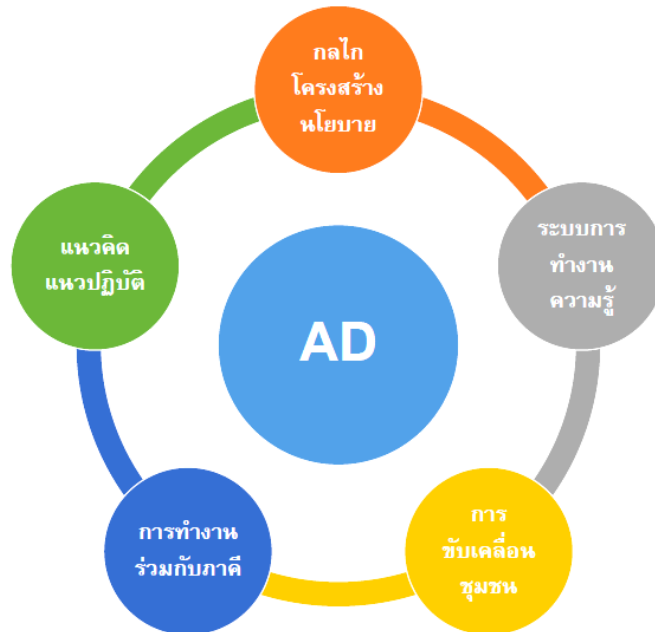
- กระบวนการสำคัญกว่าหลักการและนโยบาย การทำงานจะปรับตามพื้นที่หน้างานโดยยึดคนในชุมชนเป็นที่ตั้ง
- การใช้คนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาจากกลุ่มของคนในพื้นที่ที่จะเข้าไปแก้ไข เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มคนพิการ ฯลฯ
- พัฒนาทางเลือก (Alternative Development) แบ่งปัญหาและอุปสรรคออกเป็น 5 ด้าน
 1. ตัวกลไกและโครงสร้างนโยบาย
 2. ระบบการทำงาน ความรู้
 3. การขับเคลื่อนชุมชน
 4. การทำงานร่วมกับภาคอื่นๆ เช่น ข้าราชการ การประสานงาน
 5. แนวคิด / ปฏิบัติ

ประเด็นคำถามและคำตอบ

ลำดับ	คำถาม	คำตอบ
1.	การทำงานลงพื้นที่ของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ แบ่งการทำงานออกเป็นอย่างไร	แบ่งตามพื้นที่ (ยึดการแบ่งตามลุ่มน้ำ เพื่อการแก้ปัญหา น้ำ ดิน ป่า) และโดยในการลงพื้นที่จะแบ่งทีมงานเป็นดังนี้ - ทีมปฏิบัติงาน - ทีมสนับสนุน - ทีมจัดการองค์ความรู้ - ทีมบริหารจัดการ ดูแลเรื่องงบประมาณ การดำเนินงาน ชี้แนะแนวทางเพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กิจกรรมสรุปบทเรียน ทีมงานได้ให้โจทย์กับคณะ ป.ป.ส. ไว้ 2 ข้อ โดยให้คิดวิเคราะห์เป็นรายบุคคล และทีมงานแม่ฟ้าหลวงฯ จะรวบรวมคำตอบทั้งหมดมาประมวลผลจัดกลุ่มให้เห็นได้ชัดเจน ซึ่งโจทย์ที่แจกไว้คือ

ปัญหาและอุปสรรคของ ป.ป.ส. ในการดำเนินงาน AD

1. ปัญหาและอุปสรรคของ ป.ป.ส. ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาทางเลือกเพื่อชีวิตที่ยั่งยืน (เพื่อเตรียมการป้องกัน) ซึ่งคณะได้เขียนในกระดาษของแต่ละคน และสรุปได้ดังนี้ (ตัวเลขสีแดงในวงเล็บ คือจำนวนคนที่เขียนถึงปัญหาและอุปสรรคในประเด็นนั้นๆ)

ปัญหา-อุปสรรคด้านกลไก โครงสร้าง และนโยบายไกล

- ความต่อเนื่องของฝ่ายนโยบาย ข้อสั่งการ ที่มักขึ้นกับฝ่ายการเมือง รัฐบาล การเปลี่ยนแปลงผู้นำ (11)
- ความชัดเจนของแผนงาน โครงสร้าง กำลังคน งบประมาณ หน่วยงาน แนวทางการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการดำเนินงานกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยยังเป็นแนวคิดกว้างๆ ในการทำงาน (8)
- ความเข้าใจของฝ่ายบริหาร และการประเมินผลสำเร็จของ AD
- กลไกการบริหารงานระดับพื้นที่ไม่พร้อม ขาดคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ (4)
- ทีมทำงานในพื้นที่ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ตลอดอย่างจริงจัง อยู่ติดพื้นที่ (9)
- จำนวนทีมงานที่มุ่งมั่น ขาดแรงจูงในการปฏิบัติงาน (2)
- ระบบโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่ง ทำให้ไม่สามารถทำงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่องได้ เพราะอาจต้องใช้เวลาพัฒนา 5 –20 ปี ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ ปัญหา และต้นทุนในพื้นที่ (2)
- ขั้นตอนและกรอบการทำงานของภาครัฐ (2)
- งบประมาณล่าช้า ไม่เพียงพอ กรอบการตั้งงบประมาณ และภารกิจ AD เกิดช่วงกลางปีงบประมาณ (14)

ปัญหา-อุปสรรคด้านระบบการทำงาน ความรู้

- การดึงคนรุ่นใหม่เข้ามารับช่วงต่อจากคนที่ทำอยู่ การถ่ายทอดอย่างมีส่วนร่วม (4)
- การพัฒนา สร้างทีมงาน ระดับพื้นที่ (2)
- การทำงานร่วมกันระหว่าง ปปส. ในพื้นที่
- ขาดการประเมินผล สรุปทบทวน ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (2)
- การรายงานผลการดำเนินงานระบบตรวจสอบ ติดตาม (2)
- ความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญของทีมงานเกี่ยวกับ AD ไม่มีองค์ความรู้ด้าน AD และการพัฒนา (12)
- ขาดการถ่ายทอดงานลงพื้นที่ จึงเข้าใจไม่ตรงกัน
- สถานที่บำบัดรักษา
- ระบบการติดตามดูแลผู้เสพ
- สื่อรณรงค์ ประชาสัมพันธ์

ปัญหา-อุปสรรคด้านการขับเคลื่อนชุมชน

- ประชาชนไม่เชื่อมั่น ไม่เข้าใจ ไม่ร่วม (เพราะภาพลักษณ์ของ ปปส. ถูกมองด้านปราบปรามเป็นหลัก) (8)
- ผู้นำไม่เข้มแข็ง ไม่ทุ่มเท ไม่สามารถประสานกับชาวบ้านได้ (4)
- ผู้นำไม่สนใจเรื่องยาเสพติด เน้นปัญหาปากท้อง / อาชีพก่อน
- ทศนคดีและวิถีชีวิตชาวบ้าน ปัญหายาเสพติดไม่ใช่ปัญหาที่มีผู้ออกแรงต่อสู้อย่างเปิดเผย (2)
- ขาดข้อมูลจริง / ข้อมูลไม่เป็นจริงหรือจริงบางส่วน / ไม่ได้ข้อมูลจริงจากชุมชน (6)
- ความขัดแย้งภายในชุมชน อิทธิพล ผลประโยชน์ในพื้นที่ (2)
- ตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ประชาชนไม่เข้าใจแนวคิด การแก้ไขปัญหาด้วย AD (2)
- ปัญหาพื้นฐานหลากหลาย ความต้องการหลากหลาย
- ความร่วมมือของคนในชุมชน ที่จะค่อยๆ ลดลงเรื่อยๆ

ปัญหา-อุปสรรคด้านการทำงานร่วมกับภาคี หน่วยงานอื่น ๆ

- ขาดกลไก เพื่อบูรณาการการทำงานระดับจังหวัดและอำเภอ การเชื่อมต่อประสานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะระหว่างหน่วยงานพัฒนาในพื้นที่ งบประมาณบทบาทหน้าที่ (14)
- หน่วยงานอื่นไม่เชื่อมั่น โดยเฉพาะเรื่องความต่อเนื่องในการดำเนินงาน (3)
- ขาดการสร้าง ความเข้าใจกับระดับผู้บริหาร-รัฐบาล ส่วนภูมิภาค-ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง / ภาคีในพื้นที่ (3)

- หน่วยงานภาคีขาดความเข้าใจงาน AD (ทำให้งานเสร็จ แต่อาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ)
- หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ร่วมแบบจำยอม ไม่ได้มีใจร่วม มีงานประจำอยู่แล้ว (2)
- ขาดเจ้าภาพที่ตรงกับปัญหาในพื้นที่
- บุคลากรภาครัฐไม่ซื้อตรง

ปัญหา-อุปสรรคด้านแนวคิด แนวปฏิบัติ

- วิธีการแก้ไขปัญหาเป็นปัญหา โดยเฉพาะมุมมองและทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม
- การทำงานเพียง 1 หมู่บ้าน / ชุมชน แก้ปัญหาได้ยาก เพราะพื้นที่รอบนอกไม่ได้ร่วมดำเนินการ
- หมู่บ้านเป้าหมายมีโครงการ / หน่วยงานอื่นเข้าไปดำเนินงานอยู่แล้ว
- ใช้เวลานานในการดำเนินการเห็นผลระยะยาว (3)
- จะยั่งยืนจริงหรือไม่
- กระบวนการคล้ายกับโครงการที่ ปปส. เคยดำเนินงานอยู่แล้ว เช่น หมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง กองทุนแม่
- ไม่กล้าเปลี่ยนแปลง

- 2. ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success)** เพื่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาทางเลือกเพื่อชีวิตที่ยั่งยืนของ ป.ป.ส. (แนวทางในการดำเนินงาน)
(สีดำและสีน้ำเงิน เป็นสิ่งที่คณะทำความเข้าใจและเขียนมา ส่วนสีแดงเป็นสิ่งที่ทีมวิทยากรเพิ่มให้ และแบบฟอร์มนี้ได้นำส่งให้คณะทุกคนแล้ว)

ที่	หลักการและกระบวนการ	เทคนิค / กลวิธี / การดำเนินงาน			
			นักพัฒนา	ชาวบ้าน	ภาคี (ภาครัฐและเอกชน)
1	การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกขั้นตอน	กระบวนการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบ	ใจ	ใจ	ใจ
2	ความรู้ลึกเป็นเจ้าของ	เทคนิค วิชาการ	จิตอาสา	การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน	สนับสนุน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน
3	การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ	ติดตามและประเมินผลหลังการดำเนินงาน	ทำงานเป็นทีม	ความเข้มแข็งของคณะกรรมการ	เป็นนโยบายของผู้บังคับบัญชาตรง

ที่	หลักการและกระบวนการ	เทคนิค / กลวิธี / การดำเนินงาน			
			นักพัฒนา	ชาวบ้าน	ภาคี (ภาครัฐและเอกชน)
4	ชุมชนเป็นศูนย์กลาง	มีกฎระเบียบข้อบังคับชุมชน โดยชุมชน	ความรู้/องค์ความรู้ / ความถนัด/ความชำนาญ	ผู้นำเข้มแข็ง ตั้งใจ ใส่ใจ มุ่งมั่น	กลไกไม่ซ้ำซ้อน
5	ศาสตร์พระราชาและตำราแม่ฟ้าหลวงในการยึดเหนี่ยวจิตใจคนในชุมชน	การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนรุ่นใหม่	ความเสมอภาค ความเท่าเทียมในการออกสิทธิ์ ออกเสียง ยอมรับความเห็นต่าง	ใช้โอกาสที่ได้รับให้ดีที่สุด	มีมติ ครม. ให้เป็นแผนที่หน่วยราชการต้องดำเนินงาน
6	สำรวจความต้องการของคนในชุมชน ก่อนวางแผนการพัฒนา	มาตรการควบคุม	ลงพื้นที่จริง ทำจริง	รักบ้านเกิด ครอบครัวยุ่	ร่วมคิด ร่วมทำ
7	การสร้างควมไว้วางใจ เชื่อมั่นศรัทธา	งบประมาณต่อเนื่องเพียงพอ	ชวนคิด ชวนทำ	จิตสำนึก	ถือแผนเดียวกัน
8	การต่อยอด ส่งเสริมให้สอดคล้องกับชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ทรัพยากรในพื้นที่	กำหนดเป้าหมายร่วม	สร้างความเป็นกันเอง	ต้องผ่านความยากลำบากมาก่อน	
9	พัฒนาระบบวงจร	เอกภาพในการบริหารจัดการ	กระตุ้น ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาให้ชุมชน เป็นพี่เลี้ยง	ชุมชนเห็นประโยชน์ ได้รับประโยชน์จริง	

ที่	หลักการและกระบวนการ	เทคนิค / กลวิธี / การดำเนินงาน			
			นักพัฒนา	ชาวบ้าน	ภาคี (ภาครัฐและเอกชน)
10	ความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ในการ ดำเนินงานทุกระยะ	มีแผนงานที่เป็นไปได้จริง	ทักษะการแก้ไข ปัญหา	ชุมชนเข้มแข็ง เห็น ความสำคัญ	
11	ทำเป็นขั้นตอน	นโยบายชัดเจน	กระตือรือร้น	สามัคคี	
12	สร้างความเข้าใจ	วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ทันสมัย ใช้งานง่าย เพียงพอ	เข้าใจแนวทาง เดียวกัน	กล้าที่จะ เปลี่ยนแปลง	
13	เน้นคุณภาพ	ศึกษาดูงานตัวอย่าง ความสำเร็จ	ทุ่มเท	ซื่อสัตย์	
14	คนในพื้นที่เป็นคน ขับเคลื่อน	พัฒนาทีม ถ่ายทอดความรู้	พูดจริง ทำจริง	ขยัน	
15	ตรงตามปัญหาและ ความต้องการของ ชุมชน	การบริหารจัดการ	เชื่อมั่นใน ศักยภาพคน	หัวใจ ใจสู้	
16	การพัฒนาต้องวัดผล ได้เป็นรูปธรรม และ วัดที่ผลลัพธ์ (outcome) : ชาวบ้าน ได้อะไร ด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม	การเลือกพื้นที่	ช่างสังเกต		
17	มีและใช้ข้อมูลจริง ต้องรู้จริง	การจัดการความรู้ ชุม ความรู้	ใฝ่รู้		
18	แก้ไขปัญหาที่ชุมชน ได้รับผลกระทบ ร่วมกัน	มีระบบข้อมูลสารสนเทศ	เอาใจเขา มาใส่ใจ เรา		

ที่	หลักการและ กระบวนการ	เทคนิค / กลวิธี / การ ดำเนินงาน			
			นักพัฒนา	ชาวบ้าน	ภาคี (ภาครัฐและ เอกชน)
19	การพัฒนาอาชีพ ตลอดห่วงโซ่มูลค่า (เพิ่มมูลค่า การตลาด แบรนด์)	ความคมนาคมเข้าถึงได้			
20	สร้างความเข้าใจและ การมีส่วนร่วม 3 ระดับ: ส่วนกลาง ภูมิภาค ชุมชน	การประสานงานถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ			
21	พัฒนาเชิงพื้นที่ โดย ยึดลุ่มน้ำเป็นตัวตั้ง (พื้นที่โครงการตาม ลุ่มน้ำ ไม่ใช่เขตการ ปกครอง)	สร้าง อสพ. (ตัวต่อในพื้นที่ และผู้นำในอนาคต)			
22	ปรับตามภูมิสังคม: กิจกรรมพัฒนา และ กระบวนการสร้าง ความเข้าใจ เชื่อม ศรัทธา	“ปลูกบนกระต๊อ” : คำนวณประโยชน์ที่ ชาวบ้านจะได้รับ เทียบกับ ต้นทุน และเวลา			

หลังจากสรุปบทเรียน คุณณรงค์ได้เชิญคุณณฤมล ช่างรังษี (พี่แป้ว) ที่ปรึกษาสำนักงาน ป.ป.ส. กล่าวปิด การเรียนรู้ของหลักสูตรการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนระดับผู้บริหาร ปปส. รุ่นที่ 1

โดยคุณณฤมลกล่าวขอบคุณและบอกเล่าถึงความประทับใจกับการเรียนรู้ในครั้งนี้ว่า

- การอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งด้านอาหาร การเดินทาง
- องค์ความรู้ด้านการพัฒนา ซึ่งจะนำไปต่อยอดในเรื่องอาชีพและรายได้ เพื่อความยั่งยืน
- ป.ป.ส. รู้สึกภูมิใจเมื่อทราบว่าการทำงานที่จะเกิดขึ้นนั้นยังมีทีมงานของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ที่พร้อมจะร่วมกันทำงานใน 10 พื้นที่เป้าหมาย

ท่านที่ปรึกษาสำนักงาน ป.ป.ส. กล่าวปิด

และในเวลา 10.00 น. คณะได้เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

รายงานผลการประเมิน

1.จำนวนผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานทั้งหมด 28 คน ตอบแบบสอบถามที่โครงการพัฒนาโดยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งหมด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 และตอบแบบสอบถามที่โครงการปลูกป่าสร้างคน บนวิถีพอเพียง รักษาต้นน้ำ บรรเทาอุทกภัย จังหวัดน่าน ทั้งหมด 25 คน คิดเป็นร้อยละ 89.28

2.ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการประเมินพบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 83.33 และเพศหญิง ร้อยละ 8.33 ไม่ตอบคำถามในข้อนี้ 1 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 58.33 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 33.33 และทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร ร้อยละ 50 ตำแหน่งปฏิบัติการ ร้อยละ 16.67 รวมทั้งส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.33 ไม่เคยมาเข้าร่วมศึกษาดูงานที่โครงการพัฒนาโดยดุงฯ

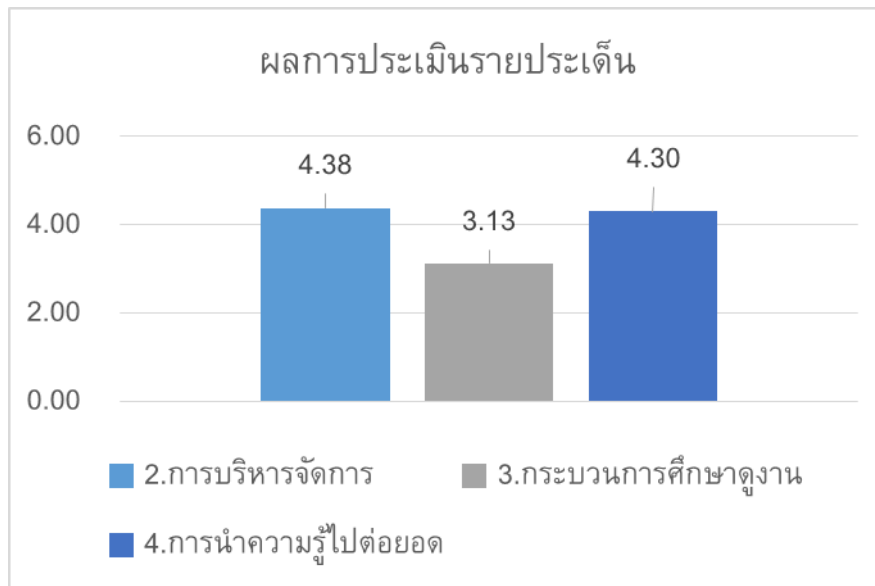
3.ผลการประเมินจากคณะดูงานในด้านต่าง ๆ

ผลการประเมินคณะดูงานในด้านต่าง ๆ ได้มาจากการให้ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานแสดงความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามในหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งกำหนดระดับความคิดเห็นดังนี้ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

คณะหลักสูตรการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน (SALD) สำหรับผู้บริหาร (หลักสูตรฝึกอบรม ป.ป.ส. รุ่นที่ 1) เข้ามาศึกษาดูงานที่โครงการพัฒนาโดยดุงฯ ในวันที่ 12 - 13 มีนาคม 2561 และเข้ามาศึกษาดูงานที่โครงการปลูกป่าสร้างคนฯ วันที่ 13 - 15 มีนาคม 2561 โดยรับฟังการบรรยายและศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายในโครงการฯ โดยผลการประเมินแยกตามพื้นที่ ดังนี้

3.1 โครงการพัฒนาโดยตุงฯ

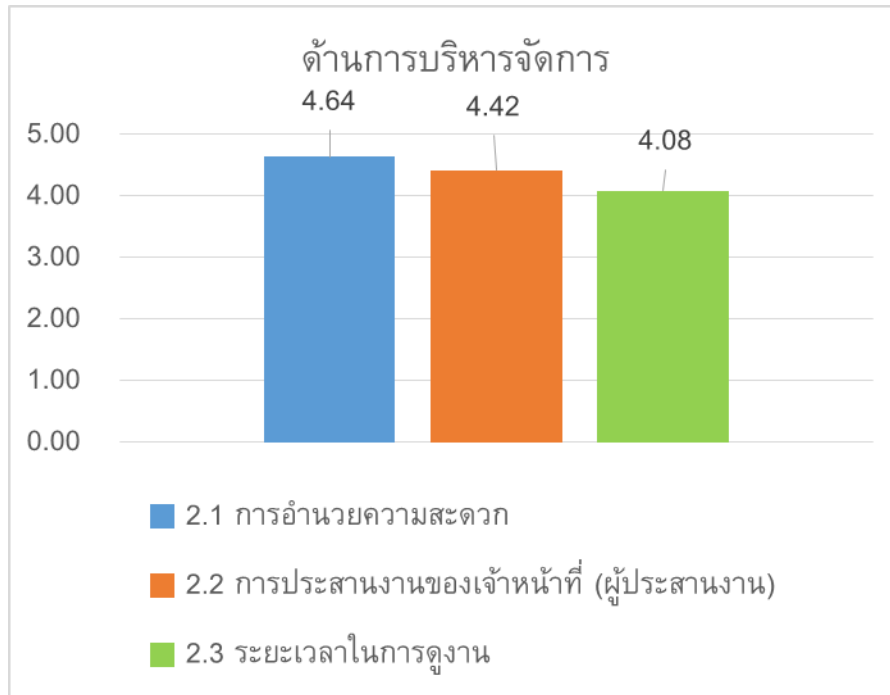
(1) การประเมินผลภาพรวมเฉพาะด้าน 3 ด้าน คือ การบริหารจัดการ กระบวนการศึกษา
ตุงงาน และการนำความรู้ไปต่อยอด พบว่า ด้านกระบวนการศึกษาตุงงานมีค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ
3.13

(2) ผลการประเมินแยกตามประเด็น

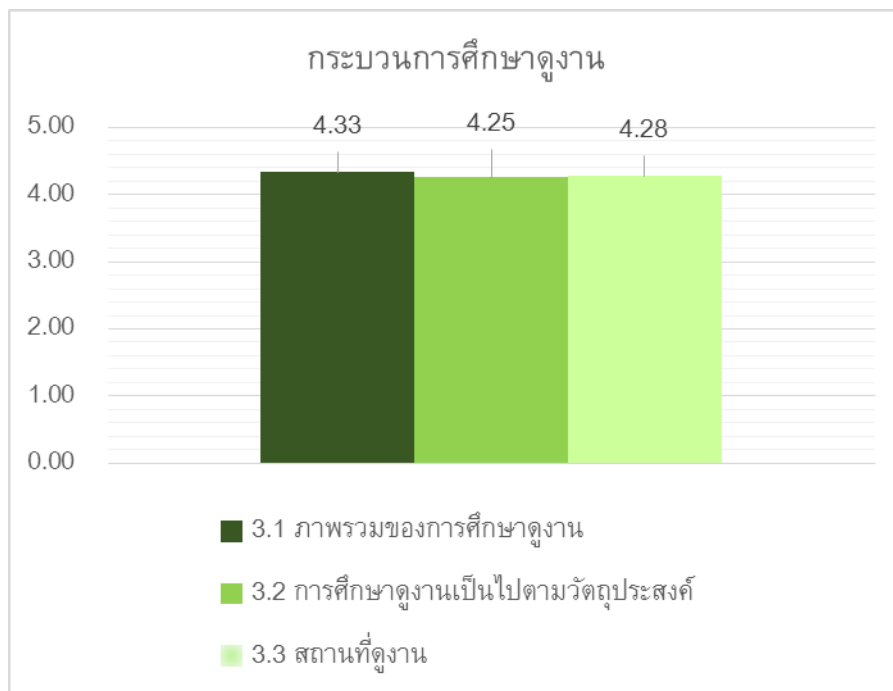
(2.1) ด้านการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการพบว่า เรื่องระยะเวลาในการตุงงาน มีค่าคะแนนน้อย
ที่สุด คือ 4.08

(2.2) ด้านกระบวนการศึกษาดูงาน

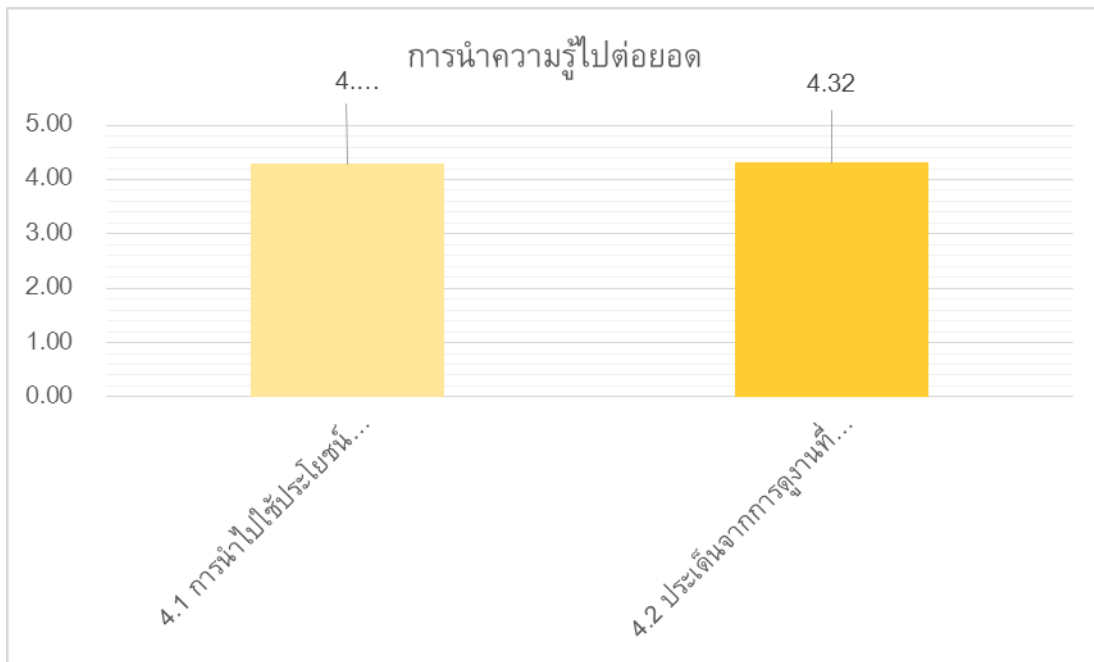
ด้านกระบวนการศึกษาดูงานพบว่า เรื่อง การดูงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีค่าคะแนนน้อยที่สุด โดยมีค่าคะแนน 4.25

(2.3) ด้านการนำความรู้ไปต่อยอด

ด้านการนำความรู้ไปต่อยอดพบว่า เรื่องการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและหน่วยงานมีค่าคะแนนน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ 4.29

(2.4) ข้อคำถามที่ได้คะแนนน้อย

เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินทั้งหมด พบว่า เรื่อง สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ หรือ เอกสารประกอบการบรรยายที่ฐานทหารดอยช้างมูบมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 3.82 รองลงมา คือ ประเด็นจากการดำเนินงานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องป่าเศรษฐกิจ มีค่าคะแนน 3.90 และประเด็นเรื่องการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวงมีเนื้อหาที่จัดครอบคลุมเพียงพอ และสอดคล้องกับหัวข้อ/ประเด็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนน 3.92

(3) ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น

(3.1) สิ่งที่ยอยากให้มีการเพิ่มเติมหรือแก้ไข

- สื่อประกอบการศึกษาดูงาน
- เอกสารที่แจกจ่ายควรมากกว่านี้และครอบคลุมเนื้อหา
- เพิ่มจำนวนวันศึกษาดูงานเป็น 5 วัน

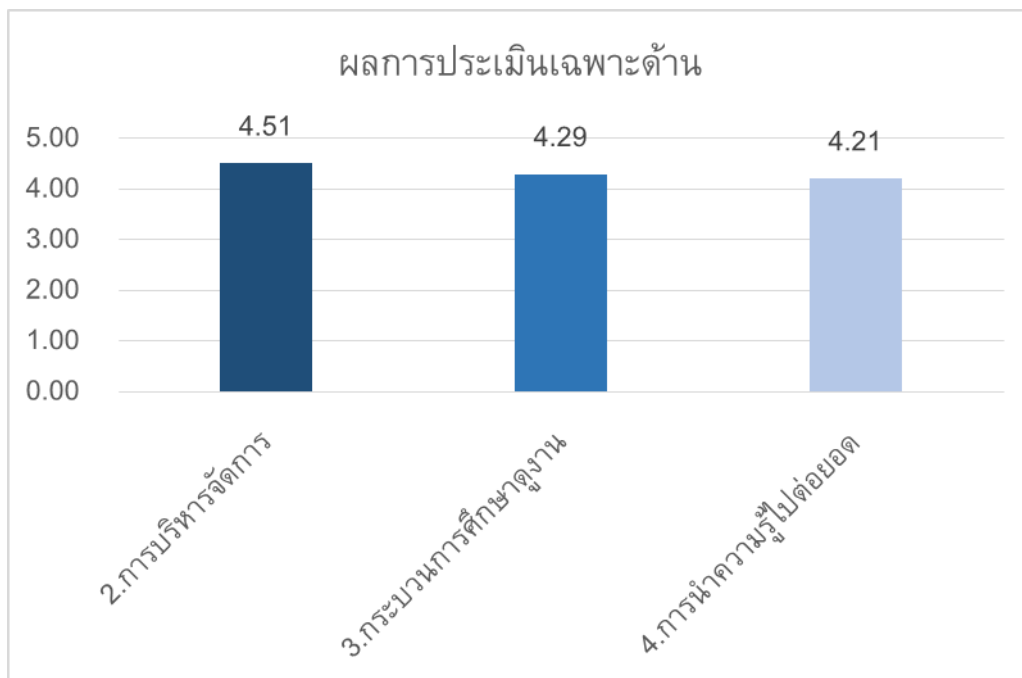
- ลงชุมชน พบปะพูดคุยกับชาวบ้าน
- ระยะเวลาในการบรรยายสรุปมากเกินไป ไม่ควรมีตอนคำ หลังรับประทานอาหารค่ำ
- ช่วงเวลาพักผ่อนเหมาะสมกับระยะเวลา ระยะทางดูงาน

(3.2) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- อยากทราบวิธี เทคนิคในการสร้างความเชื่อใจ สร้างความไว้วางใจของสมาชิกในชุมชนเป้าหมาย
- อยากทราบแนวทางการส่งทอดความยั่งยืนของผู้นำจากรุ่นสู่รุ่นอย่างชัดเจน
- ใช้กาแฟดอยตุงเป็นอาหารว่างและเครื่องดื่ม (เบรก)
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้บทเรียนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาคส่วนต่างๆ การสร้างกระบวนการนำคนร่วมกัน

3.2 โครงการปลูกป่าสร้างคนฯ

(1) การประเมินผลภาพรวมเฉพาะด้าน 3 ด้าน คือ การบริหารจัดการ กระบวนการศึกษาดูงาน และการนำความรู้ไปต่อยอด พบว่า ด้านการนำความรู้ไปต่อยอดมีค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ 4.21

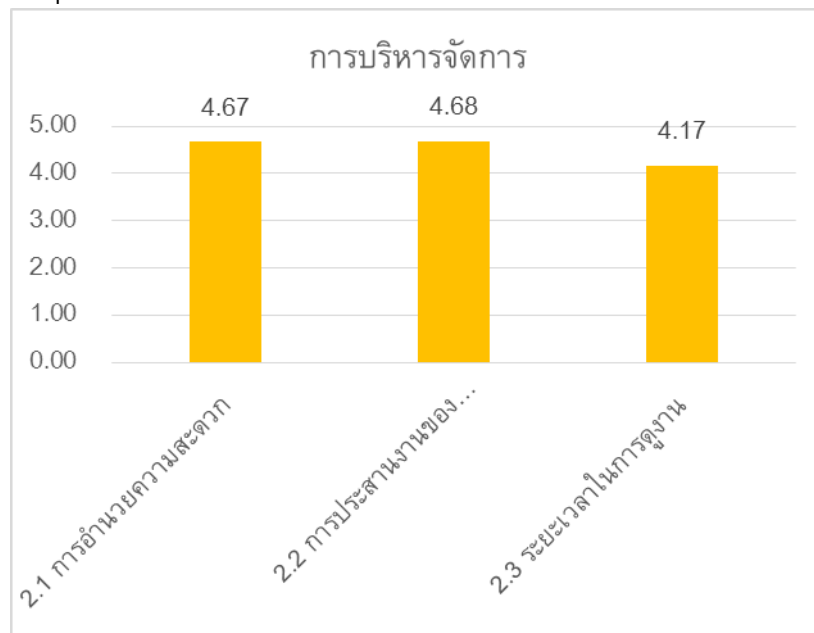

(2) ผลการประเมินแยกตามประเด็น

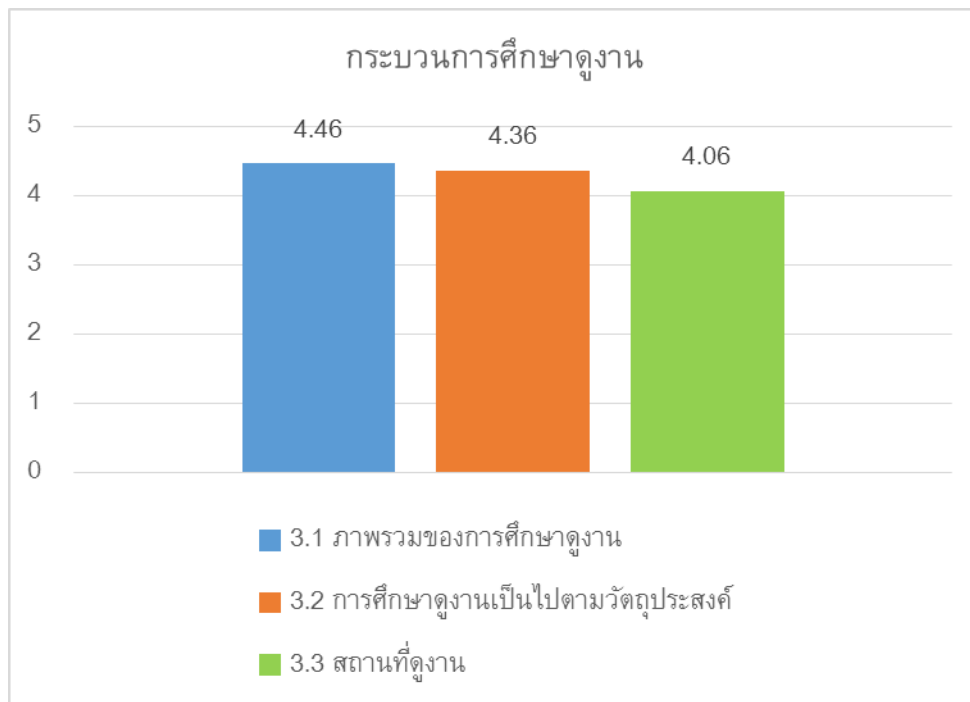
(2.1) ด้านการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการพบว่า เรื่องระยะเวลาในการดำเนินงาน มีค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ 4.17

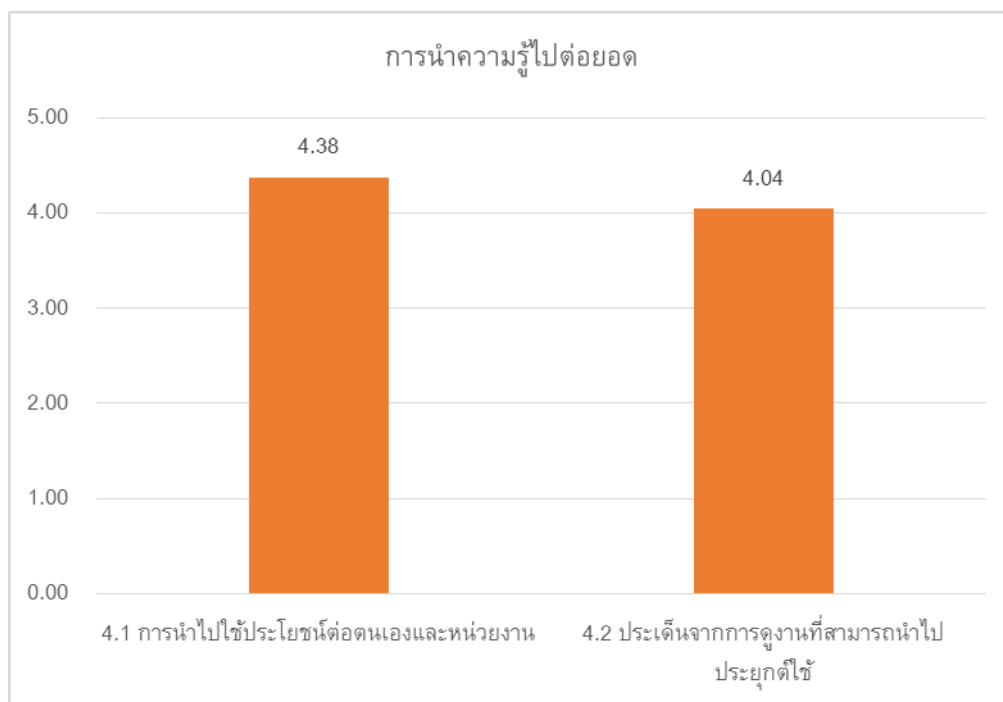
(2.2) ด้านกระบวนการศึกษาดูงาน

ด้านกระบวนการศึกษาดูงานพบว่า เรื่องสถานที่ดูงานมีค่าคะแนนน้อยที่สุด โดยมีค่าคะแนน 4.06

(2.3) ด้านการนำความรู้ไปต่อยอด

ด้านการนำความรู้ไปต่อยอดพบว่า เรื่องการนำประเด็นจากการดูงานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้มีค่าคะแนนน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ 4.04

(2.4) ข้อคำถามที่ได้คะแนนน้อย

เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินทั้งหมด พบว่า เรื่อง สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ หรือ เอกสารประกอบการบรรยายที่ฝ่ายน้ำirimมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 3.75 และที่แปลงเกษตรผสมผสาน นายชาติ แปงอุด มีการจัดเนื้อหาครอบคลุมเพียงพอ และสอดคล้องกับหัวข้อ/ประเด็น ในระดับปานกลาง ค่าคะแนน 3.88 รวมทั้งสื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ หรือเอกสารประกอบการบรรยายที่แปลงเกษตรผสมผสาน นายชาติ แปงอุด มีความเหมาะสมกับเนื้อหาในระดับปานกลางรองลงมา มีค่าคะแนน 3.79 และ ประเด็นจากการดูงานที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่อง เกษตรผสมผสาน มีค่าคะแนน 3.96

(3) ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็น

(3.1) สิ่งที่ยากให้มีการเพิ่มเติมหรือแก้ไข

- ปรับแยกเป็น 2 ครั้ง
- เอกสารประกอบการศึกษาดูงาน
- ระยะเวลาการศึกษาดูงาน
- การสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้ารับการศึกษาดูงาน
- การเรียนรู้เทียบเคียงรูปแบบกระบวนการพัฒนารูปแบบอื่นๆ
- ควรคำนึงถึง อายุเฉลี่ยของผู้เข้าร่วมสัมมนา เพื่อจัดตารางเวลาไม่ให้ถึง กระทั่งติดกันเกินไป (ทั้งช่วงให้ พักอิริยาบถบ้าง)
- ควรบรรยายกรอบความคิด สาระสำคัญ หลักการ ของ การพัฒนาทางเลือก เพื่อปูพื้นความเข้าใจก่อน
 - เวทีชาวบ้าน สะท้อนสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่อการดำรงชีวิต
 - เพิ่มเติมกระบวนการวิเคราะห์พื้นที่ การสำรวจพื้นที่ให้มากขึ้น
 - ตารางอัดแน่นเกินไป
 - จำลองเวทีพูดคุยกับชาวบ้าน เพื่อให้มีบรรยากาศที่เป็นจริง
 - บรรยายสรุปให้เห็นภาพรวมทั้งหมด แล้วเชื่อมโยงให้เห็นเนื้อหาในสาระสำคัญของแต่ละเรื่อง พร้อมทั้งเปิดประเด็นที่จะไปศึกษาข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ในระดับพื้นที่สังเกต
 - สัมผัสชุมชนเพิ่มขึ้นและพบปะชุมชนมากกว่านี้
 - กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา ให้สามารถกำหนดกระบวนการทำงาน

- การนอนพักค้างในพื้นที่จริง
- เทคนิคในการดึงดูดเด็กรุ่นใหม่ให้สนใจงานด้านการพัฒนาชุมชน / ให้เข้ามาทำงานกับมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง (ตรงนี้จำเป็นสำหรับการทำงานภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ซึ่งการทำงานด้านการพัฒนาต้องมีบุคลากรในยุคนั้นๆ ปริมาณพอสมควร จึงจะเข้าใจบริบทของยุคสมัย)
- เพิ่มเอกสารให้มากกว่านี้
- เพิ่มเป็น 5 วัน แต่เวลาในแต่ละวันไม่ควรตึงเกินไป เนื่องจากข้อจำกัดของอายุผู้ศึกษาดูงาน

(3.2) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ทีมจัดเป็นทีมงานคนรุ่นใหม่ มีความรู้และตั้งใจจัดการศึกษาเรียนรู้ครั้งนี้ ด้วยใจ ขอบคุณทุกๆ ท่าน